

I N S T Y T U T T U R Y S T Y K I

STATYSTYKA TURYSTYKI ZAGRANICZNEJ POLSKI NA TLE
ROZWIĄZAŃ STOSOWANYCH W INNYCH KRAJACH EUROPEJSKICH

/KBN 3.1/

Autor:
Maria Byszewska-Korbel

Grudzień 1991 rok

SPIS TREŚCI

	str.
Wstęp	1
1. Aktualny stan badań i analiz statystycznych w Polsce	2
A. Sprawozdawczość centralna	2
1/ Systemy rejestracji ruchu turystycznego przez biuro paszportów MSW	2
2/ Systemy rejestracji ruchu turystycznego przez Straż Graniczną	4
3/ GUS-owski system rejestracji przyjeżdżających cudzoziemców w bazie turystycznej	9
4/ Badania GUS-u na temat uczestnictwa ludności w turystyce	11
5/ Podsumowanie	12
B. Sprawozdawczość resortowa	14
C. Badania Instytutu Turystyki	18
1/ Badanie motywów, form i celów przyjazdów do Polski	18
2/ Badanie wydatków turystów zagranicznych w Polsce	19
3/ Badanie uczestnictwa Polaków w wyjazdach zagranicznych	21
4/ Badanie uczestnictwa ludności Polski w wyjazdach zagranicznych /OBOP/	23
2. Metody rejestracji zagranicznego ruchu turystycznego stosowane za granicą	25
A. Program działania EUROSTAT w zakresie statystyki turystyki	25
B. Charakterystyka standardów obowiązujących w EWG	27
C. Metody	29
3. Podstawowe różnice między Polską a krajami EWG..	32
4. Proponowane działania w kierunku ujednolicenia badań statystycznych /wnioski/	34

Załączniki

Aktualnie występują nowe tendencje w statystyce, zmieniło się podejście do statystyki i pojawiła się jej nowa filozofia, a co za tym idzie zmieniają się metody badań statystycznych. Coraz rzadziej instrumentem badawczym staje się sprawozdawczość pełna. Jej miejsce zajmują badania reprezentacyjne i nowe sposoby ich analizy.

Nowa sytuacja ekonomiczna i polityczna w kraju występująca na przełomie 1989 i 1990 roku sprawiła, że istniejące dotąd źródła informacji o turystyce bądź przestały istnieć, bądź zmieniły swój charakter.

W tej sytuacji GUS zaproponował pewien program badań statystycznych w zakresie turystyki. Uznał, że niezbędnym staje się:

- zintegrowanie informacji
- stworzenie systemu zbierania informacji /niektóre badania mogą być prowadzone raz na 4-5 lat/,
- stworzenie systemu publikacji: jakie publikacje, częstotliwość ich wydawania, stosowane metody analizy,
- zapoznanie się z metodami analiz stosowanymi przez inne środowiska i inne kraje.

Kraje EWG nie posiadają, jak dotychczas, jednolitego systemu statystyki turystyki.

EWG wprowadziła jako obowiązujący zestaw definicji, natomiast nie wprowadziła obowiązujących norm. EWG wprowadziła i systematycznie wprowadza normy zalecane, których nie wymaga, ale które będą systematycznie wprowadzane przez wszystkie kraje.

Ujednolicenie systemu statystycznego w zakresie turystyki wprowadzane jest dwutorowo. Jedna droga prowadzi przez EUROSTAT, który zbiera globalne dane o Europie własnymi kanałami, między

innymi poprzez European Travel Monitor, druga to dostosowywanie własnych statystyk krajowych do norm ogólnych.

Dokonana ocena możliwości polskiej statystyki w sferze turystyki wskazuje, że istnieje możliwość dostosowania statystyki turystyki polskiej do zaleceń EWG w okresie 2-3 lat. Program dostosowawczy musi zawierać przyjęcie przez statystykę polską definicji przyjętych przez EWG.

Podstawowym problemem do rozwiązania przez statystykę polską jest zagadnienie wpływów z tytułu przyjazdów cudzoziemców do Polski i wydatków turystów polskich związanych z podróżami.

1. Aktualny stan badań i analiz statystycznych w Polsce

W Polsce aktualnie istnieją dwa rodzaje sprawozdawczości: sprawozdawczość centralna tj. GUS-owska oraz sprawozdawczość resortowa. Trzecim źródłem informacji są badania Instytutu Turystyki.

A. Sprawozdawczość centralna

W zasadzie GUS nigdy nie zajmował się badaniami dotyczącymi statystyki turystyki zagranicznej. Realizowane były one poza GUS-owskim systemem badań statystycznych. Robiło to biuro paszportowe MSW i Straż Graniczna na przejściach, a GUS przeprowadzał tylko obliczenia.

1. Systemy rejestracji ruchu turystycznego przez biuro paszportowe MSW

/obecnie Departament Społeczno-Administracyjny MSW/
Biuro paszportowe MSW miało dwa systemy rejestracji:

a/ System ewidencji przyjazdów z krajów kapitalistycznych, który opierał się na kartach wizowych. Z Biura Paszportów MSW pochodziły informacje o przyjazdach z KK. Każdy cudzoziemiec przy-

jeżdżający z KK posiadał tzw. kartę wizową, w której znajdowały się między innymi następujące dane dotyczące osób podróżujących: kraj pochodzenia, środek transportu, cel podróży, województwo do którego przybywa /jeżeli podawane było kilka województw brano pod uwagę tylko pierwsze/.

Na podstawie danych z kart wizowych Biuro Paszportowe MSW sporządzało zestawienia dotyczące struktury przyjazdów z tych krajów.

W IV kwartale 1989 roku system ten załamał się ze względu na zbyt dużą ilość przyjazdów z KK i niemożliwość przeprowadzenia obliczeń. Zaczęły występować opóźnienia ponieważ nie dawano rady opracować takiej ilości danych. Tak więc ze względu na trudności techniczne, system ewidencji przekroczeń granicy przez cudzoziemców przestał funkcjonować.

Aktualnie nadal zbierane są karty wizowe od cudzoziemców, ale wyniki nie są opracowywane.

MSW na podstawie danych z kart wizowych wydawało publikację w formie małych książeczek zawierających strukturę przyjazdów z krajów kapitalistycznych. Ostatnia taka publikacja ukazała się z danymi za 1988 rok. Do tej pory były to informacje poufne, a więc ujawnianie ich i publikowanie było niemożliwe. Aktualnie MSW dało zgodę na publikowanie tych danych, ale jednocześnie przestały być one aktualne. Od wielu lat to źródło informacji o turystyce przyjazdowej jeśli nawet nie było pełne, to pokazywało pewne trendy. Obecnie z problematyki dotyczącej cudzoziemców Departament Społeczno-Administracyjny MSW posiada jedynie informacje o liczbie cudzoziemców zamieszkałych na stałe w Polsce.

- b/ System ewidencji wyjazdów z Polski do państw kapitalistycznych i socjalistycznych, który opierał się na bazie karty przekroczenia granicy.

Każda osoba odbierająca paszport otrzymywała kartę przekroczenia granicy, którą po uzupełnieniu, wyjeżdżając z kraju, przy przekraczaniu granicy, przekazywała odpowiednim organom.

Karty przekroczeń granicy dla obywateli polskich zostały zlikwidowane w IV kwartale 1989 r. i nie ma żadnych możliwości ich przywrócenia. Było to dobre rozwiązanie, gdy ruch turystyczny był mały. Aktualnie ruch turystyczny jest zbyt duży, aby można było zebrać i opracować taką ilość kart. Ponadto obecnie każdy obywatel Polski ma paszport w domu i istniałby problem dystrybucji kart przekroczenia granicy.

W związku z powyższym została zawieszona ewidencja przekroczeń granicy przez obywateli polskich.

Aktualnie Departament Społeczno-Administracyjny MSW posiada jedynie informacje o liczbie wydanych przez organy paszportowe książeczek paszportowych i ich dacie ważności.

W związku z powyższym nie jest w stanie informować GUS-u o danych w zakresie międzynarodowej wymiany osobowej.

2. Systemy rejestracji ruchu turystycznego przez Straż Graniczną

Drugim źródłem informacji dotyczących danych statystycznych z zakresu turystyki zagranicznej były dane statystyczne dostarczane przez Straż Graniczną /w myśl nowej ustawy o Straży Granicznej przestały istnieć WOP-y - Wojska Ochrony Pogranicza, a na ich miejsce powołano Straż Graniczną, która obecnie funkcjonuje na granicy/. Straż Graniczna jest zobowiązana ustawą do zbierania informacji o ruchu granicznym i udostępniania danych w tym zakresie. Państwo musi chronić swych suwerennych praw, a działanie takie jest zgodne z prawem międzynarodowym o interesie państwa.

Straż Graniczna sporządzała miesięczną informację dotyczącą ruchu

osób i środków transportu z podziałem na rodzaje ruchu granicznego, kierunki, środki transportu oraz podziałem na kraje kapitalistyczne i kraje socjalistyczne z wyodrębnieniem Polaków. W przypadku przyjazdów z krajów socjalistycznych ruch ten rejestrowano według krajów, a do niedawna obowiązywał załącznik o przyjazdach turystów z krajów socjalistycznych imiennie. Dotyczyło to tylko ruchu paszportowego.

Meldunki te sporządzane były na wszystkich przejściach granicznych i przekazywane były do GUS-u, który przeprowadzał odpowiednie obliczenia.

Na ich podstawie rejestrowano wszystkie środki transportu /ich rodzaje i ilość/, które przemieszczały się przez kraj oraz osoby je obsługujące.

Aktualnie Straż Graniczna została zobowiązana do rejestrowania i podawania miesięcznych informacji o ruchu granicznym osób i środków transportu według przejść granicznych do siódmego dnia następnego miesiąca.

W kwietniu 1991 roku Straż Graniczna przeprowadziła eksperyment i zaczęła rejestrować przyjazdy według kraju pochodzenia turysty zagranicznego i celu przyjeżdżającego do Polski. Taką rejestrację Straż Graniczna prowadzi nadal. Wstępne wyniki za trzy kwartały 1991 roku prawdopodobnie będą opracowane w lutym 1992 roku. W założeniach badanie to będzie prowadzone do czasu wprowadzenia dla cudzoziemców karty przekroczenia granicy.

Jeśli chodzi o plany na przyszłość to, jeśli chodzi o:

a/ przyjazdy do Polski to Straż Graniczna razem z Departamentem Społeczno-Administracyjnym MSW planuje wprowadzić dla wszystkich cudzoziemców przyjeżdżających do Polski kartę przekroczenia granicy wypełnianą dobrowolnie przez cudzoziemców w momencie wjazdu do Polski.

Karta ta zawierałaby następujące informacje:

1. Nazwisko
2. Imiona
3. Data i miejsce urodzenia, obywatelstwo
4. Płeć
5. Cel przyjazdu do Polski
6. Nr rejestracyjny samochodu
7. Nr i data ważności paszportu
8. Kraj zamieszkania
9. Kraj wydania paszportu

Ponieważ ważny jest również problem ustalenia celu przyjazdu turystów zagranicznych do Polski dlatego wprowadzono w karcie również pytanie dotyczące celu przyjazdu.

Kafeteria celów przyjazdu dostosowana została do wymogów statystyki międzynarodowej i obejmuje:

1. Wakacje
2. Pobyt u rodziny, znajomych
3. Tranzyt
4. Biznes
5. Inne cele

Cel przyjazdu określano na podstawie rodzaju wydanej wizy /każdy rodzaj wizy posiadał swój numer/. Obecnie MSZ wprowadza dwa rodzaje wiz /a i b/. Nie byłoby więc wiadomo w jakim celu i w jakim okresie cudzoziemiec przybył do Polski. Kwestionariusz wizowy turysta będzie wypełniał w konsulacie polskim w swym kraju. Na granicy natomiast będzie wypełniał kartę przekroczenia granicy. Karta ta nie będzie wprowadzona w szczycie sezonu.

Wprowadzenie takiej karty według zapewnień Straży Granicznej jest zgodne z prawem międzynarodowym i interesem państwa. Ponadto

konieczność posiadania informacji o cudzoziemcach wynika z ustaleń międzynarodowej konferencji w Wiedniu. Kraje zostały zobowiązane do podawania miesięcznych informacji o migracjach.

Wprowadzenie tej karty jest również bardzo ważne z badawczego punktu widzenia. Będzie ona bazą dla losowania prób, do prowadzenia badań szczegółowych z zakresu turystyki przyjazdowej.

Istnieje możliwość uzyskiwania informacji o turystach zagranicznych przybyłych do Polski w oparciu o kwestionariusze wizowe znajdujące się w konsulatach. Konsulaty mają pełną dokumentację łącznie z celem przyjazdu do Polski, obok takich danych jak płeć, wiek, miejsce urodzenia, obywatelstwo, adres stałego zamieszkania, liczba dzieci towarzyszących - wpisanych do paszportu, zawód i miejsce pracy.

Istnieje ponadto projekt "skomputeryzowania" przejść granicznych. Rozwiązanie takie docelowo jest niezbędne. Komputer centralny miałby połączenie z poszczególnymi przejściami granicznymi, jak również z podstawowymi jednostkami decyzyjnymi w kraju /BOR, Urząd Planowania, GUS itp./.

Komputeryzacja przejść granicznych jest jednak dopiero sprawą przyszłości, a tymczasem Straż Graniczna będzie doraźnie opracowywać informacje o przyjazdach. Informacje te będą opracowywane zarówno według przejść granicznych, jak i według wybranych krajów pochodzenia. Jest to projekt, a w kwietniu 1991 roku Straż Graniczna przeprowadziła eksperyment tj. próbę tego typu rejestracji. Rejestrowano ruch przyjazdowy z krajów socjalistycznych i kapitalistycznych. Nadal Straż Graniczna będzie opracowywać te informacje. Istnieją jednak obawy co do wiarygodności pierwszych uzyskanych w ten sposób informacji. W przyszłości nadal jest przewidziany system ewidencjonowania przyjazdów, ale uzależnione jest to od środków finansowych.

Bardzo ważna jest informacja o strukturze przyjazdów do Polski dla potrzeb badania zjawiska jak i do wylosowania próby.

Podsumowując rozważania na temat statystyki przyjazdów do Polski można krótko stwierdzić, że problem ten na razie został właściwie rozwiązany. Przyszłościowo będzie to karta przekroczenia granicy, doraźnie - badanie Straży Granicznej.

b/ Jeśli chodzi o wyjazdy z Polski to Straż Graniczna nie przewiduje rozszerzenia zakresu danych o wyjazdach, poza liczbą przekroczeń granicy aż do momentu wprowadzenia przez MSW nowych dokumentów paszportowych odpowiadających wzorcom międzynarodowym oraz czytników na granicy. Istniejące obecnie książeczki paszportowe będą prawdopodobnie funkcjonowały tylko do 1995 roku. Rysuje się więc szansa idealnego źródła danych, jaką będą nowe książeczki paszportowe zgodne z parametrami światowymi. Książeczki te będą z odpowiednią wkładką do odczytu komputerowego tak, że przekroczenia granicy rejestrowane będą poprzez odczyt optyczny.

W momencie wprowadzenia nowych książeczek paszportowych oraz czytników w punktach granicznych będzie można uzyskać dokładne informacje o osobach przekraczających granicę. Dane te dotyczyć będą jednak tylko liczby wyjeżdżających Polaków i ich cech społeczno-demograficznych /obywatelstwo, wiek, płeć, miejsce stałego zamieszkania/. Nie będzie niestety kierunków wyjazdów ani celów, co będzie jedynym mankamentem tego systemu.

Powszechne obowiązywanie nowych książeczek paszportowych jak również czytników zainstalowanych na przejściach granicznych rozszerzy zakres informacji o wyjazdach. Jest to jednak kwestia czasu, ponieważ wymiana paszportów potrwa jeszcze kilka lat. Pomimo tego Straż Graniczna przewiduje wprowadzenie takiej praktyki już na początek 1993 roku. Ponadto istnieje jeszcze problem techniki

odczytywania danych, a mianowicie brak czytników na przejściach granicznych potrzebnych do tego celu.

Aktualnie wiadomym jest tylko ile osób wyjechało, ale nie ma żadnej informacji dokąd nastąpił konkretny wyjazd i w jakim celu. Uzyskanie dalszych informacji szczególnie dotyczących kierunków wyjazdów, celów i długości pobytu to konieczność prowadzenia badań ankietowych na granicach. GUS takimi badaniami jest zainteresowany. W 1991 roku GUS poprzestanie na informacjach, które są. Natomiast w przyszłym roku tj. w 1992 istnieje możliwość włączenia się GUS-u do badań Instytutu Turystyki, które razem z nim będzie realizował na granicach. GUS zadeklarował możliwość opracowania przez Komisję matematyczną próby do szerszego badania, możliwość wydrukowania ankiety, oraz opracowania wyników we własnym ośrodku elektronicznym. Nie posiada natomiast funduszy na płacenie ankieterów.

Podsumowując problem turystyki wyjazdowej z Polski należy podkreślić, że w 1991 roku Instytut Turystyki zrealizował badanie o wyjazdach obywateli polskich za granicę, które zostanie omówione w dalszej części tego opracowania.

3. GUS-owski system rejestracji przyjeżdżających cudzoziemców w bazie turystycznej

Jedynym badaniem należącym do sprawozdawczości centralnej i realizowanym bezpośrednio przez GUS jest coroczne badanie statystyczne bazy turystycznej i czasowo-wypoczynkowej dotyczące wykorzystania miejsc noclegowych. Przeprowadzane jest ono na podstawie sprawozdania - druków KT-1 we wszystkich obiektach noclegowych. Okresem sprawozdawczym jest okres od 1.X. do 30.IX. Wynika to z tego, że formularz KT-1 obejmuje zarówno obiekty całoroczne jak i sezonowe.

Gdyby przyjęto okres sprawozdawczy od 1 stycznia do 31 grudnia to w styczniu mogły by więc być duże kłopoty z dotarciem do obiektów sezonowych. Poza tym było by to technicznie trudne do przeprowadzenia ze względu na duże obciążenie GUS-u sprawozdawczością w pierwszym kwartale każdego roku.

Obecnie bada się tylko trzy kwartały danego roku, a IV kwartał szacowany jest przez GUS. Badania te dotyczą osób korzystających z noclegów oraz ilości udzielonych im noclegów. Dane te udostępniane są zainteresowanym osobom i instytucjom.

Sprawozdania KT-1 na podstawie których zbierane są dane, rozsyłane są do wszystkich obiektów turystycznych. Po otrzymaniu ich przez GUS i przeprowadzeniu obliczeń wyniki ukazują się w publikacji "Turystyka i wypoczynek".

Departament Badań Społecznych i Demograficznych GUS w roku ubiegłym biorąc pod uwagę potrzeby informacyjne Światowej Organizacji Turystyki /WTO/ podjął próbę wprowadzenia nowego formularza K T4 dostosowanego do potrzeb informacyjnych WTO.

Dotychczasowy formularz KT-1 rozsyłany do obiektów noclegowych wykorzystywanych w turystyce, dostarczający informacji o stanie i wykorzystaniu bazy noclegowej turystyki w układzie miesięcznym i przestrzennym nie dostarczał informacji o cudzoziemcach korzystających z bazy hotelarskiej według miesięcy oraz średniej długości ^{ich} pobytu. W nowym kwestionariuszu jedna ze zmian dotyczy właśnie wprowadzenia informacji o miesięcznym wykorzystaniu obiektów noclegowych turystyki przez cudzoziemców tj. o cudzoziemcach i liczbie udzielonych im noclegów według miesięcy. Potrzeba tej informacji wynika z dostosowania się do potrzeb informacyjnych występujących w Europie. Dane takie będą już za 1991 rok.

Dotychczas były informacje o bazie noclegowej, których nie można było wykorzystać w porównaniach międzynarodowych ze względu na różnice metodologiczne.

4. Badania GUS-u na temat uczestnictwa ludności w turystyce

W ostatnich latach GUS prowadził badania ankietowe dotyczące uczestnictwa ludności Polski w turystyce, którego zakres dotyczył również szczegółowej charakterystyki wyjazdów zagranicznych. W 1986 roku zaniechano tych badań.

W IV kwartale 1991 roku GUS planował przeprowadzenie ponowne takich badań, ale nie mógł tego zrealizować ze względu na trudności finansowe.

Ponadto badania niektórych aspektów uczestnictwa w turystyce, w tym w turystyce zagranicznej prowadzone były i są w ramach zintegrowanego systemu badań budżetów gospodarstw domowych, przy takich badaniach jak np. preferencje w rodzinach wielodzietnych, turystyka i rekreacja ludzi starszych. Są one realizowane w III kwartale każdego roku na tej samej próbie.

Uznano za konieczne przeprowadzenie w jak najkrótszym czasie badania ankietowego na temat uczestnictwa w turystyce członków gospodarstw domowych oraz GUS rozważa możliwość wprowadzenia w ramach nowego badania budżetów gospodarstw domowych realizowanego co kwartał, krótkiej ankiety dotyczącej uczestnictwa rodziny w różnych dziedzinach życia. Pytania skierowane do gospodarstwa domowego będą pogrupowane tematycznie w formie tzw. modułów. Przewiduje się zgodnie z zaleceniem EUROSTAT-u opracowanie takiego modułu dotyczącego uczestnictwa w turystyce członków gospodarstwa domowego z uwzględnieniem turystyki zagranicznej. Zakres nowoprowadzonego modułu dotyczącego uczestnictwa w turystyce powinien uwzględniać kilka bardzo związanych, podstawowych pytań

skierowanych do wszystkich członków rodziny dotyczących również liczby wyjazdów za granicę z wyodrębnieniem wyjazdów w celach służbowych i w interesach. GUS proponuje, aby w przypadku wyjazdów zagranicznych były to pytania dotyczące wyjazdów co najmniej z jednym noclegiem. Pytania te obejmowałyby informacje dotyczące tego kto wyjeżdżał, na jak długo i ile razy. Celem tego badania jest rozszerzenie zakresu danych statystycznych pochodzących ze sprawozdawczości tj. otrzymanie informacji o cechach społeczno-demograficznych i rodzinnych osób uczestniczących lub nie w ruchu turystycznym. Rozpoczęcie tych badań planowane jest na 1993 rok.

5. Podsumowanie

W związku z potrzebami informacyjnymi zgłaszanymi zarówno przez odbiorców krajowych /UKFiT, LOT, środowiska naukowe itp./ i zagranicznych /m.in. Światowa Organizacja Turystyki, Bank Światowy, poszczególne kraje/ oraz odbiorców indywidualnych i jednocześnie uwzględniając możliwości badawcze w obecnych trudnych warunkach ekonomicznych kraju GUS ustalił program minimum badań statystycznych w dziedzinie turystyki zagranicznej. Uznano, że w celu oceny zjawisk turystyki zagranicznej, najbardziej niezbędne informacje statystyczne powinny dotyczyć wielkości ruchu granicznego osób i środków transportu, przyjazdy cudzoziemców według krajów oraz uczestnictwa ludności w turystyce zagranicznej.

Mając na uwadze aktualny stan badań statystycznych GUS uznał, że istnieje konieczność utrzymania przez Straż Graniczną miesięcznej rejestracji wielkości ruchu granicznego osób i środków transportu według przejść granicznych oraz prowadzenie /do czasu

wprowadzenia kart przekroczeń granicy dla cudzoziemców/ -
rejestracji wjazdów cudzoziemców według krajów i celów. Dzięki
tej rejestracji uzyskuje się niezbędne dane do porównań między-
narodowych prowadzonych przez Światową Organizację Turystyki
/WTO/.

W miarę możliwości organizacyjnych i finansowych GUS uznał za
celowe rozszerzenie programu badań w zakresie turystyki o następu-
jące badania:

- reprezentacyjne badania ankietowe na granicach Polski dotyczą-
ce wyjazdów obywateli polskich według krajów docelowych, celów
i długości pobytu,
- badanie obsługi zagranicznego ruchu turystycznego przez polskie
biura podróży i przedsiębiorstwa turystyczne,
- reprezentacyjne badania ankietowe cudzoziemców wyjeżdżających
z Polski dotyczące celu przyjazdu, długości pobytu, rejonów
odwiedzanych, wykorzystywanej bazy noclegowej oraz kosztów
pobytu w Polsce,
- reprezentacyjne badania cudzoziemców korzystających z polskiej
bazy noclegowej według krajów, celów i długości pobytu.

Problem ograniczenia sprawozdawczości GUS powinien traktować
szerzej tzn., że gdy różnego rodzaju użytkownicy danych
odpowiednio uzasadnią konieczność posiadania informacji wskazanym
by było je zbierać. Sprawozdawczość powinna być organizowana w
zależności od potrzeb użytkowników.

GUS może prowadzić badania w różnych układach. Mogą to być:

- badania budżetów gospodarstw domowych,
- indywidualne ankiety,
- sprawozdania statystyczne.

W chwili obecnej najważniejszymi czynnikami warunkującymi badania

stają się aspekty finansowe, ponieważ wszystkie działania są bardzo kosztowne.

B. Sprawozdawczość resortowa

Sprawozdawczość UKFiT-u uzupełnia badania dotyczące turystyki zagranicznej. Obejmuje ona tylko badania dotyczące obsługi zagranicznego ruchu turystycznego organizowanego przez biura podróży. Dostarcza ona danych dotyczących liczby osób obsłużonych przez polskie biura podróży w zakresie zorganizowanej turystyki przyjazdowej i wyjazdowej według krajów. Dane te zbierane są za pomocą rocznych sprawozdań.

Sprawozdawczość resortowa realizowana jest na podstawie Zarządzenia nr 55 Ministra Rynku Wewnętrznego z dnia 26 listopada 1990 roku zmieniającego zarządzenie w sprawie resortowych badań statystycznych z dnia 17 lipca 1990 roku. Wprowadziło ono obowiązek sporządzania i przekazywania przez jednostki turystyki sprawozdań o symbolu MRW-03 z zagranicznego ruchu turystycznego.

Zarządzenie to zobowiązuje wszystkie jednostki branży turystycznej zajmujące się organizacją i obsługą ruchu turystycznego do sporządzania rocznych sprawozdań z zagranicznego ruchu turystycznego według wzoru stanowiącego załącznik nr 1. Zarządzenie to weszło w życie z dniem ogłoszenia tj. 28.11.1990 r. i obowiązuje już za 1990 rok.

W przypadku braku prowadzenia działalności w zakresie zagranicznego ruchu turystycznego jednostki te zobowiązane są podać czytelnie numer statystyczny i przekazać przysłane im sprawozdanie z adnotacją "Negatywne".

Sprawozdanie z zagranicznego ruchu turystycznego sporządzane jest na formularzu MRW-03, który zawiera dwa działy. Dział 1

obejmuje II obszar płatniczy i dotyczy liczby turystów zagranicznych przyjeżdżających do Polski /grupowo lub indywidualnie/ oraz turystów krajowych wyjeżdżających za granicę w roku sprawozdawczym /grupowo lub indywidualnie/ za pośrednictwem macierzystego biura podróży. Dane w dziale 1 są podawane na podstawie faktur i innych dokumentów rozliczeniowych z kontrahentami zagranicznymi i z turystami.

W rubryce 2 działu 1 wpisuje się liczbę osobodni, która jest iloczynem liczby osób oraz liczby dni obsługi tych osób. Wylicza się to oddzielnie dla każdej imprezy turystycznej /np. 15 osób - łącznie z zagranicznym pilotem x 10 dni obsługi = 150 osobodni, przy czym do dni obsługi zalicza się każdą rozpoczętą dobę/.

W ramach danego kraju podaje się sumę osobodni wszystkich imprez.

W liczbie turystów przyjeżdżających do Polski w grupach korzystających zbiorowo z jednolitego programu usług uwzględnia się zagranicznego pilota.

W rubryce 1 dotyczącej turystyki wyjazdowej podaje się liczbę osób wyjeżdżających za granicę, korzystających z usług zarówno w kraju docelowym jak i kraju przebywania.

W dziale 2 dotyczącym I obszaru płatniczego rubryki wypełnia się zgodnie z wyjaśnieniami do działu 1.

Obecnie badanie to realizowane jest przez UKFiT. Jednostki branży turystycznej typowane są w oparciu o system REGON. System REGON to system rejestracji jednostek gospodarki narodowej, w którym dokonana jest klasyfikacja gospodarki narodowej. Każda branża posiada swój numer. Numer 882 to branża obejmująca jednostki zajmujące się organizacją i obsługą ruchu turystycznego, a więc biura podróży, biura zakwaterowań¹ ośrodki informacji turystycznej.

GUS opierając się na tym systemie sporządza wykaz jednostek danej branży w tym wypadku branży 882 czyli turystycznej, a więc

sporządza wykaz jednostek zajmujących się organizacją i obsługą ruchu turystycznego. Wykaz ten zawiera nazwę jednostki, adres oraz numer statystyczny.

UKFiT, a poprzednio Ministerstwo Rynku Wewnętrznego, opierając się o te GUS-owskie wykazy za pośrednictwem Wojewódzkich Urzędów Statystycznych rozsyła sprawozdania do wszystkich jednostek turystyki w celu ich wypełnienia.

W 1990 roku zakwalifikowano 790 jednostek organizacyjnych czyli podmiotów gospodarczych do branży turystycznej prowadzących działalność w zakresie organizacji i obsługi zagranicznego ruchu turystycznego, a więc ponad dwukrotnie więcej niż w roku poprzednim tj. 1989 kiedy zakwalifikowano tylko 320 podmiotów gospodarczych do tej branży.

Do wszystkich tych jednostek wysłano w 1990 roku sprawozdania w celu wypełnienia z terminem zwrotu do 31 stycznia 1991 roku. Niestety spływa tylko około 30% odpowiedzi tj. najwyżej tylko 250 wypełnionych sprawozdań.

Oznacza to, że pozostałe podmioty gospodarcze z branży turystycznej nie prowadzą działalności związanej z obsługą zagranicznego ruchu turystycznego, ewentualnie ją przerwały lub w ogóle przerwały swoją działalność.

Wyniki opracowywane są elektronicznie. Ostateczne wyniki za 1990 r. przygotowane zostały w marcu 1991 roku i zostały opracowane w formie tablic wynikowych w różnych układach, a więc według obszarów przyjazdu, według krajów, według województw itd.

Wyniki tego badania dotyczące zorganizowanego ruchu turystycznego za 1990 rok uzyskane na podstawie sprawozdań zostały wykorzystane na miejscu przez UKFiT oraz zostały wysłane do WTO do jednorazowej publikacji przedstawiającej zorganizowany ruch turystyczny na tle całego ruchu turystycznego.

Aktualnie został zmieniony formularz MRW-03 na podstawie którego zbierano dane o zorganizowanym ruchu turystycznym i zwrócono się do GUS-u o jego zatwierdzenie. Po jego zatwierdzeniu zostanie wydane zarządzenie przez GUS i UKFiT na podstawie którego nakłada się na podmioty gospodarcze obowiązki dotyczące wypełnienia otrzymanych sprawozdań.

GUS sugerował, aby kolejnym badaniem tj. za 1991 rok objąć tylko część podmiotów gospodarczych, a więc wybrać próbę losową i przeprowadzić badanie reprezentatywne.

Badanie realizowane przez UKFiT niestety nie jest badaniem doskonałym. Przede wszystkim nie jest to badanie reprezentatywne. Dotyczy ono tylko ruchu turystycznego zorganizowanego przez biura podróży, a nie obejmuje całego ruchu turystycznego. Ponadto nawet jeśli chodzi o zorganizowany ruch turystyczny to w tym zakresie nie jest to badanie pełne, ponieważ nie można zobowiązać jednostek gospodarczych do odsyłania sprawozdań. Poza tym z systemu REGON nie zawsze wynika czy dana jednostka gospodarcza w swojej działalności zajmuje się turystyką zagraniczną. Są przecież różne spółki, które prowadzą również jeszcze inną działalność i jeżeli ona przeważa to zaliczane są w systemie REGON do innej branży. Ocenia się szacunkowo, że wszystkich podmiotów gospodarczych, które chociaż częściowo zajmują się turystyką, jest około 2000. A więc liczba 790 jednostek podmiotów gospodarczych zaliczanych do branży turystycznej jest tylko częścią tych, które de facto prowadzą działalność turystyczną. Nie można nawet dokładnie powiedzieć jaki procent stanowi te 790 jednostek ze wszystkich, które równocześnie zajmują się inną działalnością. Jest to więc badanie pracochłonne, a wynik nie jest obrazem działalności wszystkich podmiotów tej branży.

Pomimo jednak niedoskonałości tej metody dane dotyczące przyjazdów z krajów kapitalistycznych z podziałem na te kraje za 1990 rok uzyskane tą metodą przez UKFiT są jedynymi danymi za ten rok dotyczącymi krajów kapitalistycznych. Prawdopodobnie będą one wykorzystane w kwestionariuszu WTO-wskim z zastrzeżeniem, że dotyczą tylko turystyki zorganizowanej.

C. Badania Instytutu Turystyki

Instytut Turystyki dostosowuje się do obecnych tendencji na świecie gdzie prowadzi się prawie wyłącznie badania ankietowe. Próbując więc wypełnić pewne luki informacyjne dotyczące turystyki zagranicznej prowadzi różne badania ankietowe. Między innymi są to trzy rodzaje badań realizowanych bezpośrednio na wybranych przejściach granicznych podczas oczekiwania na kontrolę graniczną:

1/ Badanie motywów, form i celów przyjazdów do Polski

Jest to badanie dotyczące celów, motywów, form przyjazdów, cudzoziemców do Polski, organizacji pobytu, bazy noclegowej z której korzystali, miejsc które odwiedzali, oraz tego, co się im w Polsce nie podobało. W oparciu o strukturę przyjazdów według krajów badania pozwalają na określenie szeregu parametrów charakteryzujących przyjazd do Polski. Pierwsze badanie przeprowadzone w 1990 roku było znacznie rozszerzone w stosunku do badania realizowanego w roku bieżącym.

Jeśli chodzi o częstotliwość badań to w 1990 roku badanie było zrealizowane raz w roku, w 1991 w trzech terminach: w lutym, maju i sierpniu. Badaniem objęci są cudzoziemcy powyżej 15 roku życia opuszczający Polskę i przebywający w Polsce nie dłużej

niż rok niezależnie od celu przyjazdu. Badania realizowane są na własnej próbie Instytutu Turystyki dobieranej według krajów oraz przejść granicznych. W 1990 roku badaniami objęto łącznie 3000 cudzoziemców opuszczających Polskę w pierwszej połowie sierpnia. W 1991 roku badaniami objętych zostało razem około 4300 osób opuszczających Polskę: w drugiej połowie lutego - 708 osób, w maju - 1112 oraz w sierpniu - 2500 osób. Dokładne wielkości zostały określone na podstawie struktury przyjazdów do Polski.

Badania są prowadzone bezpośrednio na 12 wybranych przejściach granicznych w czasie oczekiwania na kontrolę graniczną.

Wyniki opracowywane są w formie rocznych raportów z badań i krótkich informacji.

2/ Badanie wydatków turystów zagranicznych w Polsce

Jest to badanie ankietowe dotyczące wielkości wydatków turystów zagranicznych ponoszonych podczas pobytu w Polsce. Wyniki badań pozwalają na analizę wielkości wydatków w sezonie letnim i poza sezonem, a także według kraju pochodzenia turysty i formy przyjazdu do Polski. Dla zachowania ciągłości badań i porównywalności wyników w 1991 roku badania zostały przeprowadzone w oparciu o metodę i narzędzia badawcze przygotowane i przetestowane w ramach badań wydatków turystów zagranicznych w latach 1989 i 1990. W ankiecie nastąpiły tylko niewielkie modyfikacje nie mające wpływu na porównywalność wyników. Ponadto w 1991 roku po raz pierwszy badaniami zostali objęci również obywatele dawnych krajów socjalistycznych.

Jeśli chodzi o częstotliwość badań to w 1989 roku badanie było przeprowadzone jeden raz w roku, w sierpniu, w 1990 roku - dwa

razy w roku: w kwietniu i sierpniu, a w 1991 roku było przeprowadzone trzy razy w roku: w lutym, w maju i sierpniu. Badana populacja to cudzoziemcy opuszczający Polskę, którzy przebywali w naszym kraju nie dłużej niż rok.

Dobór próby został przeprowadzony według krajów i przejść granicznych. Próba obejmuje wszystkich cudzoziemców włącznie z dziećmi ponieważ rodzina ponosząca wspólnie wydatki wypełnia jedną ankietę.

Struktura próby winna być zgodna ze strukturą populacji w następujących przekrojach: kraj pochodzenia /kraj wydający paszport/, rodzaj środka transportu wyznaczający jednocześnie strukturę przejść granicznych /pieszo - samochodowe, promowe, lotnicze, kolejowe/, ilość osób obsługiwanych na przejściu w danym sezonie /okresie/.

W 1990 roku badaniami objęto 5246 osób /1220 w kwietniu + 4026 w sierpniu/ opuszczających Polskę. W 1991 roku badaniami objętych zostało około 6 tys. osób, w tym w drugiej połowie lutego około 1000 osób, w maju - około 1200, w sierpniu - 3600. Dokładne wielkości zostały ustalone na podstawie sezonowości przyjazdów do Polski. Badania zostały przeprowadzone bezpośrednio na 12 przejściach granicznych podczas oczekiwania na odprawę graniczną.

Wyniki opracowywane są w rocznych raportach z badań.

Instytut Turystyki podobnie jak w innych krajach europejskich przyjął, że podstawą szacunku wydatków będą badania ankietowe przeprowadzone na reprezentatywnej, losowej próbie cudzoziemców wyjeżdżających z Polski, przebywających w Polsce nie dłużej niż rok niezależnie od celu przyjazdu. Z tej grupy dopiero wyodrębniona zostaje grupa turystów, a więc osób przyjeżdżających do

Polski w celach niezarobkowych. Opisana metoda zastosowana pierwotnie wyłącznie do analizy wydatków turystów z drugiego obszaru płatniczego może być stosowana do wszystkich osób przyjeżdżających do Polski.

W ankiecie tego badania starano się zachować terminologię i struktury stosowane w statystyce GUS. Połączono jedynie dwie kategorie określające charakter przyjazdu do Polski. Są nimi przyjazdy turystyczne i przyjazdy prywatne. Zebrane informacje pozwalają jednocześnie na określenie charakteru podróży do Polski. Wyróżniono następujący zestaw informacji: charakter przyjazdu do Polski, organizacyjna forma przyjazdu do Polski, przeważająca forma pobytu w Polsce, przeważająca forma noclegów.

Jako uzupełniające są informacje o polskim /bądź niepolskim/ pochodzeniu oraz o odwiedzanych regionach kraju. Dane te zostały wprowadzone z uwagi na brak tych informacji w statystyce GUS. Powyższe dane w połączeniu z informacjami o kraju pochodzenia cudzoziemca pozwalają na dość szczegółowe szacunki struktury zagranicznej turystyki przyjazdowej do Polski. Oczywiście podstawowymi danymi zbieranymi w badaniach są informacje o wydatkach.

3/ Badanie uczestnictwa Polaków w wyjazdach zagranicznych

Jest to badanie ankietowe dotyczące odwiedzanych krajów, długości pobytów, celów i form wyjazdów zagranicznych Polaków. Dostarcza również informacji o celach społeczno-demograficznych wyjeżdżających /płeć, wiek, wykształcenie, aktywność zawodowa i miejsce zamieszkania/. Po raz pierwszy zostało zrealizowane w 1991 roku na 13 przejściach granicznych. Ze względu na ograniczone możliwości finansowe badanie zostało przeprowadzone w trzech terminach: w lutym, maju i sierpniu. Terminy są tak dobrane, aby

można było objąć zmieniającą się strukturę ruchu. Badanie przeprowadzone w lutym należy traktować jako pilotażowe. Było ono próbą weryfikacji ankiety w przyszłości. Przeprowadzona analiza wskazała na konieczność skrócenia formularza do jednej strony i wprowadzenia terminologii zgodnej z EUROSTATEM.

Badana populacja to Polacy powyżej 15 roku życia powracający do Polski po czasowym pobycie za granicą i przebywający poza krajem nie dłużej niż rok niezależnie od celu wyjazdu. Jest to własna próba Instytutu Turystyki. Dobierana była w sposób celowy według przejść granicznych.

Badaniem objętych zostało 4404 osoby powracające do Polski: na przełomie lutego i marca 933 osoby, w maju - 1271 osób oraz w sierpniu - 2200 osób. Dokładne wielkości zostały określone na podstawie struktury wyjazdów z Polski w 1990 roku. Planuje się aby to badanie w 1992 roku było przeprowadzone cztery lub sześć razy.

Badania są prowadzone bezpośrednio na przejściach granicznych w czasie oczekiwania na kontrolę graniczną.

Wyniki opracowywane są w formie rocznych raportów z badań i krótkich informacji.

W przypadku wyjazdów z Polski dzięki nowym dokumentom paszportowym i czytnikom w punktach granicznych będzie rozwiązany problem danych demograficznych, natomiast pozostaje problem kierunków wyjazdów i celów. Jedynym źródłem informacji na ten temat będą badania Instytutu Turystyki.

Rozwiązanie jakie zastosował Instytut Turystyki podczas tego badania ankietowego jest zgodne z aktualnymi tendencjami występującymi w badaniach turystyki wyjazdowej prowadzonych przez EUROSTAD. Większość krajów przechodzi właśnie na badania prowadzone na granicy w momencie powrotu turysty.

Wszystkie te trzy badania ankietowe opisane powyżej są przeprowadzane na wytypowanych przejściach granicznych, w miarę możliwości w czasie oczekiwania po przejściu polskiej kontroli granicznej np. na sali odlotów lub w oczekiwaniu na kontrolę graniczną państwa ościennego itp. /dotyczy dwóch pierwszych badań/. W związku z tym w badaniach używa się możliwie prostego kwestionariusza /jednostronicowego/ umożliwiającego przeprowadzenie badania w czasie kilku minut. Samo badanie odbywa się poprzez rozdanie osobom oczekującym kwestionariuszy przez osobę prowadzącą badania i zebranie ich po kilku, kilkunastu minutach. Osoba prowadząca badanie ma także obowiązek udzielenia dodatkowych wyjaśnień dotyczących wypełnienia kwestionariusza. Szczegółowe zasady przeprowadzenia badania podane są w instrukcji dla ankietera.

Dla dwóch pierwszych badań podstawą do przygotowania próby są dane statystyczne GUS dotyczące struktury ruchu przyjazdowego do Polski w poszczególnych miesiącach na poszczególnych przejściach z roku poprzedzającego badania.

Ponadto Instytut prowadzi:

4/ Badanie uczestnictwa ludności Polski w wyjazdach zagranicznych

Jest to badanie realizowane za pośrednictwem ankieterów Ośrodka Badania Opinii Publicznej PRiTV /OBOP/ przeprowadzane na losowo dobranej próbie /2000 osób/ reprezentatywnej dla badanej zbiorowości. Obejmują one ludność Polski w wieku powyżej 15 lat i dotyczą wyjazdów trwających co najmniej 7 dni oraz wszystkich wyjazdów zagranicznych. Informacje uzyskuje się dzięki corocznym bezpośrednim wywiadam kwestionariuszowym prowadzonym od 1974 roku.

Badanie realizowane jest dwa razy w roku: we wrześniu i w styczniu za cały rok. Wielkość próby badania wrześniowego

w 1991 roku została zmniejszona do 1000 osób ze względów finansowych /w 1990 roku - badanie we wrześniu było realizowane na próbie 2000 osób/. Badanie realizowane w styczniu za cały 1991 rok będzie realizowane na próbie 2000 osób.

Planowane jest, ewentualnie jeżeli warunki finansowe na to pozwolą, że badanie to w 1992 roku będzie realizowane 4 razy.

Wyniki tego badania opracowywane są w formie rocznych raportów i krótkich informacji.

Reasumując, dane aktualnie zbierane w Polsce to:

1. Przyjazdy cudzoziemców do Polski mierzone ilością przekroczeń granicy - rejestracja graniczna /dane GUS/.
2. Cele, motywy i formy przyjazdów turystów zagranicznych /badania ankietowe IT/.
3. Średnia długość pobytu turystów zagranicznych w Polsce według krajów /badania ankietowe IT/.
4. Przyjazdy turystów zagranicznych do Polski i wyjazdy Polaków za granicę według środka transportu /dane GUS/.
5. Przyjazdy i wyjazdy zagraniczne organizowane przez biura podróży według krajów /dane UKFiT/.
6. Przyjazdy turystów zagranicznych do Polski według regionów i wybranych większych miast w Polsce oraz według bazy noclegowej z której korzystali turyści zagraniczni /badania ankietowe IT/.
7. Wielkość - wydatków turystów zagranicznych według kraju pochodzenia /badania ankietowe IT/.
8. Wyjazdy Polaków za granicę mierzone ilością przekroczeń granicy - rejestracja graniczna /dane GUS/.
9. Wyjazdy zagraniczne Polaków według odwiedzanych krajów, długość pobytu, celu i form /badania ankietowe IT/.

10. Uczestnictwo ludności Polski w wyjazdach /badania IT/.

11. Baza noclegowa /sprawozdawczość roczna GUS/

- według rodzajów obiektów

- według ilości pokoi i miejsc noclegowych

- liczba osób korzystających z noclegów według miesięcy
w tym cudzoziemcy,

- liczba udzielanych noclegów według miesięcy /w tym
cudzoziemcom/.

2. Metody rejestracji zagranicznego ruchu turystycznego stosowane za granicą

Posługiwanie się statystyką turystyki międzynarodowej wymaga poczynienia kilku zastrzeżeń i kroków zapobiegawczych, ze względu na ogromne zróżnicowanie metod zbierania danych w poszczególnych krajach.

Generalnie na świecie obecnie prowadzi się prawie wyłącznie badania ankietowe.

Coraz mniej przydatne stają się standardy WTO, a natomiast coraz częściej wykorzystywana jest statystyka OECD i wydawany przez European Travel Data Center European Travel Monitor.

Dla wielu krajów, w tym również Polski pojawia się więc problem wyboru czy stosować ciągle rozbudowującą się metodologię WTO czy zawężoną statystykę OECD.

A. Program działania EUROSTAT w zakresie statystyki turystyki

Potrzeba i konieczność stworzenia wspólnego i konsekwentnego systemu statystycznego na europejskim poziomie była wielokrotnie podnoszona i podkreślana podczas wielu okazji w Parlamencie Europejskim oraz przez Radę Ministrów Wspólnoty Europejskiej.

W odpowiedzi na to Komisja Wspólnoty Europejskiej w 1990 roku złożyła propozycję sporządzenia programu rozwoju statystyki w turystyce. Propozycja ta została zaakceptowana i przyjęta przez Radę w grudniu 1990 roku. Ustalono dwuletni program /1991-92/ rozszerzenia statystyki wspólnoty w zakresie turystyki/

Porozumienie pomiędzy EEC i Dyrektorem Generalnym Biura Statystycznego Krajów Członkowskich EFTA zapewniło aktywny udział w tym programie roboczym krajów EFTA. Dziewiętnaście krajów europejskich już pracuje wspólnie nad statystyką w turystyce, obejmując swoimi pracami obszar reprezentujący 360 milionów mieszkańców. Kontynuowanie współpracy z krajami Centralnej i Wschodniej Europy, połączenie licznych projektów finansowych związanych z turystyką i wprowadzenie wspólnego powszechnego systemu statystycznego powinno pozwolić na rozszerzenie tych zadań na wszystkie kraje europejskie.

Bezpośrednim celem wspólnego programu wprowadzenia działań przez Radę Decyzyjną jest stworzenie międzynarodowych ram zakresu dla statystyki turystyki. Aby osiągnąć ten cel niezbędnym jest ujednolicenie definicji, klasyfikacji i metod stosowanych do tworzenia informacji statystycznej na temat turystyki przez kraje członkowskie EFTA i organizacje międzynarodowe. Wspólnie stworzony program ma obowiązywać zarówno OECD, EFTA a w przyszłości także WTO.

Z większości krajów wspólnoty i krajów członkowskich EFTA zostali wybrani konsultanci aby przeanalizowali potrzeby głównych użytkowników danych turystycznych i porównali już istniejące systemy statystyczne stosowane w krajach członkowskich i przez organizacje międzynarodowe. Celem ich pracy jest stworzenie ogólnie dającej się zastosować metodologii w statystyce turystyki.

Zakłada się, że statystyczny system w turystyce będzie częścią globalnego Europejskiego Systemu Statystycznego. W efekcie powinno dojść do ogólnego sprawozdawczego statystycznego systemu w turystyce.

Można wyrazić tę ideę poprzez stwierdzenie, że system ten powinien odzwierciedlać różne aspekty turystyki oraz być zdolnym do identyfikowania jego części składowych. Optymalny system informacyjny powinien więc odzwierciedlać te różne aspekty bez poświęcania logiczności i powinien dostarczać dokładnych informacji na temat krajowej i międzynarodowej turystyki ulepszając możliwość pogodzenia jednej z drugą. Strona popytowa i podażowa turystyki powinna również być opisana szczegółowo, a system powinien uwzględniać istniejące między nimi powiązania.

Podsumowując całą ideę należy podkreślić, że system informacji i klasyfikacji odnoszący się do turystyki, powinien być zarówno wszechstronny jak i logiczny. W takim podejściu do statystyki turystyki celem EUROSTAT-u jest zapewnienie optymalnej koordynacji prac, nie tylko w zakresie metodologii, ale również na bardziej ogólnym podłożu rozwoju statystyki turystyki, organizacji i projektowania prac oraz tworzenia danych bazowych w turystyce.

Eurostat zamierza włączyć prace nad Klasyfikacją Turystyki do ogólnego Systemu Klasyfikacji.

B. Charakterystyka standardów obowiązujących w EWG

EWG w oparciu o zalecenia OECD wprowadziła poza pewnymi rozwiązaniami obligatoryjnymi jakimi są definicje /aktualnie Instytut Turystyki przygotowuje tłumaczenie podstawowych definicji/, następujące standardy-normy dotyczące turystyki, przez poszczególne kraje europejskie:

- 1/ Przyjazdy turystów zagranicznych na granicę. Informacje takie zbierane są przez Francję, Grecję, Islandię, Portugalię.
- 2/ Przyjazdy wycieczkowiczów na granicę. Informacje takie zbierane są przez Irlandię, Włochy, Portugalię, Hiszpanię, Turcję, Wlk. Brytanię.
- 3/ Przyjazdy turystów zagranicznych do hoteli i podobnej bazy noclegowej /motele, pensjonaty, gospody/. Informacje takie zbierane są przez Austrię, Francję, Niemcy, Grecję, Irlandię, Włochy, Holandię, Portugalię, Hiszpanię, Szwajcarię, Turcję i Jugosławię.
- 4/ Przyjazdy turystów zagranicznych do całej bazy noclegowej. Są to oprócz hoteli, moteli, pensjonatów i gospód, schroniska młodzieżowe, campingi, wioski wakacyjne, górskie schroniska i szalasy, wynajęte pokoje, domy i mieszkania, sanatoria i inna baza zdrowotna, domy rekreacyjne dla dzieci. Informacje takie zbierane są przez Austrię, Niemcy, Grecję, Włochy, Holandię, Portugalię, Szwajcarię, Turcję, Jugosławię.
- 5/ Noce spędzone przez turystów zagranicznych w hotelach i podobnej bazie noclegowej. Informacje te zbierane są przez Austrię, Belgię, Danię, Finlandię, Francję, Niemcy, Grecję, Irlandię, Włochy, Holandię, Norwegię, Portugalię, Hiszpanię, Szwecję, Szwajcarię, Turcję, Jugosławię.
- 6/ Noce spędzone przez turystów zagranicznych w całej bazie noclegowej. Informacje takie zbierane są przez Austrię, Belgię, Danię, Francję, Niemcy, Grecję, Włochy, Holandię, Portugalię, Szwecję, Szwajcarię, Turcję, Wielką Brytanię i Jugosławię.
- 7/ Wydatki ponoszone przez turystów podróżujących za granicę.
- 8/ Przeciętna długość pobytu turysty zagranicznego w odwiedzanym kraju oraz w bazie noclegowej.

- 9/ Ilość miejsc noclegowych w hotelach i bazie podobnej.
- 10/ Ilość miejsc w uzupełniającej bazie noclegowej.
- 11/ Wpływy i wydatki ^z tytułu opłat transportowych w czasie podróży międzynarodowych.
- 12/ Wpływy i wydatki z tytułu turystyki międzynarodowej.
- 13/ Turystyka zagraniczna według celu przyjazdu.
- 14/ Turystyka zagraniczna według środka transportu.
- 15/ Personel zatrudniony w turystyce.
- 16/ Trendy występujące w cenach w turystyce /dotyczy cen w hotelach, restauracjach i cen podróży/.

Nie wszystkie kraje stosują się do ogółu standardów zalecanych przez OECD. Część stosuje się tylko do niektórych wybranych. Wynika to z wielu przyczyn, między innymi organizacyjnych i finansowych.

C. Metody

Międzynarodowa turystyka przyjazdowa w krajach EWG jest mierzona przez kraj przyjmujący miesięcznie, kwartalnie lub rocznie liczbą przyjazdów i/lub/ liczbą nocy spędzonych w tym kraju. Stosowana jest w tym celu jedna z trzech metod. EWG uznała poniższe metody jako dopuszczalne, a wręcz zalecane do stosowania przez poszczególne kraje:

- kontrola graniczna - metoda ta może dostarczyć tylko ograniczoną ilość informacji dotyczącą wielkości zorganizowanego ruchu przyjazdowego, środków transportu itd. Metoda ta np. stosowana jest w Hiszpanii,
- badanie na próbach losowych - metoda ta dostarcza dużą ilość jakościowych i ilościowych informacji. Stosowana jest ona w Portugalii i Wielkiej Brytanii,

- rejestrowanie w bazie noclegowej - metoda ta stosowana między innymi w Finlandii, we Włoszech i Szwajcarii dostarcza dokładniejszych informacji, lecz w bardzo ograniczonym zakresie. Jednak z definicji wyłącza ona wycieczkowiczów i pewne rodzaje bazy noclegowej, która nie jest rejestrowana ze względu na podatki. Ponadto metoda ta nie obejmuje tych przyjeżdżających, którzy zatrzymują się u krewnych i przyjaciół.

Aktualnie stosowane metody zalecane przez EWG, rejestrujące wpływy i wydatki z tytułu turystyki międzynarodowej:

- 1/ w większości krajów, dane zbierane są przez bank centralny stosujący metodę nazywaną sprawozdawcza metoda bankowa /bank reporting method/. Kiedy podróżny nabywa lub sprzedaje walutę przed lub po podróży zagranicznej, bank lub upoważniona agencja rejestruje transakcje. Według tej metody, dane selekcjonowane są według używanej waluty, a nie według kraju pochodzenia turysty czy kierunku przyjazdu lub wyjazdu.
- 2/ Metoda szacunkowa /estimation method/ bazuje na badaniu na próbach losowych. Badania zwykle wykonywane są w momencie wjazdu lub wyjazdu turystów nie będących stałymi mieszkańcami lub w momencie wjazdu powracających stałych mieszkańców. Dane selekcjonowane są według kraju pochodzenia turysty lub kierunku. Te badania dostarczają najbardziej wiarygodnych i najbardziej dokładnych danych statystycznych.
- 3/ Metoda mieszana /mixed method/, która stosowana jest tylko przez kilka krajów. Została ona rozwinięta, aby zaradzić niedociągnięciom sprawozdawczej metody bankowej. Stosuje ona równoległe źródła danych /badania podróżnych, porównanie danych dostarczanych przez kraje przyjmujące, itd./.

Jednak metody te mają swoje ograniczenia. Po pierwsze, w większości krajów wielkości otrzymywane przez sprawozdawczą metodę bankową nie są dokładnymi miarami międzynarodowej wymiany turystycznej, ponieważ przedstawiają one bilans netto, a nie wielkość całkowitą. Są więc zaniżone.

Po drugie, zauważa się, że pozycje nie mające nic wspólnego z międzynarodową turystyką są włączane do rubryki "podróż".

Po trzecie, zauważono duże niezgodności przy porównaniach dwustronnych bilansów. Mianowicie porównując wpływy podawane przez kraj przyjmujący turystę z wpływami podawanymi przez kraj pochodzenia turysty i podobnie porównując wydatki podawane przez kraje z których przybyli turyści z wydatkami podawanymi przez kraje do których przybywali turyści zauważono duże niezgodności.

Kolejnym źródłem danych statystycznych dotyczących rejestracji ruchu turystycznego są badania przeprowadzane przez European Travel Data Center S.A. /ETDC/, które wyniki swoich badań publikuje w European Travel Monitor. Badania realizowane przez ETDC to badania ciągle obejmujące wszystkie podróże przynajmniej z jednym noclegiem podejmowane przez dorosłych mieszkańców każdego z 18 krajów Europy Zachodniej, a od 1990 roku, sześciu krajów Europy Wschodniej.

Badania realizowane są na próbie losowej za pomocą wywiadów przeprowadzanych bezpośrednio po odbyciu podróży. W tych krajach gdzie telefon posiada 90% obywateli, przeprowadzanie wywiadów odbywa się za pomocą telefonów. W krajach o niższym stopniu telefonizacji, przeprowadza się wywiady bezpośrednio z ludźmi. Przeprowadza się je co dwa miesiące - sześć razy w roku. W każdej próbie przebadanych jest 2000 respondentów. W krajach gdzie występuje mniejszy rynek turystyczny np. w większości krajów

Europy Wschodniej wywiady przeprowadzane są rzadziej. Zapytywani podają informacje dotyczące wszystkich podróży jakie odbyli od ostatniego wywiadu. European Travel Monitor zbiera następujące dane dotyczące podróży zagranicznych: liczba podróży, liczba nocy, częstotliwość podróży, kraje do których nastąpił wyjazd, cel podróży, typ wyjazdu, sezonowość podróży, długość pobytu, organizacja podróży, używany środek transportu, wykorzystywana baza noclegowa, wydatki na podróże i na noclegi.

Zbierane są również dane dotyczące podróży krajowych /liczba podróży, sezonowość itd./ oraz dane dotyczące podróżnych /płeć, wiek, pozycja społeczna, miejsce stałego pobytu, wielkość i struktura rodziny, warstwa społeczna/.

3. Podstawowe różnice między Polską a krajami EWG

Statystyka państwowa w ostatnich dwóch latach nastawiła się na szybką i owocną współpracę z Europą Zachodnią. Istnieje zatem konieczność posiadania takiego zakresu informacji, który będzie mógł być porównywalny ze statystykami światowymi w turystyce zwłaszcza z krajami EWG. Wymaga to ujednolicenia metodologii polskiej z metodologią stosowaną w tych krajach.

Podstawowe różnice:

1/ Różnica w kryterium pojęcia turysty krajowego i zagranicznego.

W statystyce polskiej przyjęto kryterium obywatelstwa podczas gdy zgodnie z zaleceniami EWG coraz więcej krajów przyjmuje i stosuje kryterium podziału według miejsca /kraju/ stałego zamieszkania /pobytu/. Dotyczy to zarówno turystyki przyjazdowej jak i wyjazdowej.

2/ W statystyce polskiej nie uwzględnia się obsługi środków transportu, która powinna być uwzględniona w liczbie odwiedzających Polskę.

- 3/ Od 1989 roku brak jest informacji o przyjazdach z tzw. krajów kapitalistycznych według krajów.
- 4/ Przy określaniu celów przyjazdów turystów zagranicznych do Polski i wyjazdów Polaków za granicę statystyka polska robi to w szerszym zakresie niż zalecają standardy EWG. Nie ma zatem problemu dopasowania wyników polskich do norm EWG, które zalecają podział według czterech podstawowych celów podróży: do rodziny i do znajomych, biznes, przyjemność i inne.
- 5/ Przy podawaniu informacji o obiektach i miejscach noclegowych w bazie uzupełniającej /innej turystycznej, specjalnej itp./ oraz o stopniu jej wykorzystania według miesięcy podaje się wszystkie dane tj. obiekty i miejsca według metodologii polskiej, która nie uwzględnia danych o prywatnych domach, daczach itp. Informacje ogranicza się wyłącznie do obiektów wczasowo-wypoczynkowych oraz innych obiektów turystycznych, łącznie z kempingami i polami biwakowymi.
- 6/ Jako noclegi cudzoziemców w bazie uzupełniającej, GUS podaje wyłącznie noclegi w obiektach turystycznych ogólnodostępnych oraz wczasowo-wypoczynkowych. Nie ujmuje się wypoczywających w uzdrowiskach, daczach i domach prywatnych.
- 7/ Brak jest w polskiej statystyce informacji na temat dochodów z turystyki.
- 8/ Brak jest w polskiej statystyce informacji na temat ilości biur podróży i ich obrotów.
- 9/ Statystyka polska nie dysponuje informacjami na temat kierunków wyjazdów turystów krajowych w poszczególnych regionach Polski.

4. Proponowane działania w kierunku ujednolicenia badań statystycznych /wnioski/

W Polsce podstawową barierą utrudniającą realizację wielu przedsięwzięć w tym badań jest bariera finansowa. Ponadto często trudności są wynikiem barier organizacyjnych.

Do najważniejszych działań w kierunku ujednolicenia badań statystycznych należą:

- 1/ Opracowania dostosowawczego programu statystycznego do potrzeb RWG. Trwałoby to 2-3 lata. W programie tym powinien być uwzględniony okres przejściowy w jakim znalazła się Polska.

Dostosowanie tego programu odbyło by się przez:

- a/ przyjęcie przez Polskę definicji obowiązujących w EWG, m.in.:
 - zasada rejestracji turystów zagranicznych według przekroczeń granicy będzie realizowana już w 1992 roku,
 - kwestionariusz KT-1 badający stan bazy turystycznej i wczasowo-wypoczynkowej oraz wykorzystanie miejsc noclegowych również w 1992 roku może być dostosowany do norm obowiązujących w EWG,
- b/ przygotowanie wspólnego programu przez GUS i Ministerstwo Finansów dotyczącego badań wydatków i wpływów z tytułu turystyki w Polsce. Ważne byłoby ustalenie z Ministerstwem Finansów lub podległymi mu komórkami, kto w Polsce miałby się zająć tą dziedziną. Na świecie dziedziną sprawozdawczości finansowej zajmują się różne instytucje finansowe. W EWG podstawowymi wskaźnikami są wydatki i wpływy. W Polsce od czasu zniesienia obowiązku wymiany dewiz dla cudzoziemców nie ma żadnych danych dotyczących wpływów finansowych z tytułu turystyki zagranicznej.

Nie robione są żadne analizy w bankach jak to proponuje OECD. Poza badaniami prowadzonymi przez IT, które jak dotychczas nie w pełni odpowiadające normom EWG i badaniami budżetów gospodarstw domowych praktycznie nie prowadzi się badań wydatków turystów.

- 2/ Dostosowanie zbierania polskich danych statystycznych uzależnione jest od środków finansowych. Uznaje się, że w pierwszej kolejności środki te powinny być przeznaczone na badania graniczne zgodne z normami EWG i na badania uczestnictwa Polaków w wyjazdach /według norm zalecanych przez European Travel Monitor/.
- 3/ Koniecznym jest uruchomienie badań panelowych przeprowadzonych przez GUS dotyczących uczestnictwa ludności Polski w turystyce w ramach systemu badań budżetów gospodarstw domowych.
- 4/ Istnieje potrzeba przetłumaczenia i rozpowszechnienia zestawu definicji i zalecanej metodologii przez EWG.
- 5/ Polska powinna wejść w pierwszej kolejności do systemu EUROSTAT.

Istnieje potrzeba wyjazdu do EUROSTAT i przeprowadzenia rozmów, które miałyby na celu podpisanie odpowiedniego porozumienia.
- 6/ Wskazano, aby przedstawiciele administracji państwowej uzgodnili z GUS-em, jaki zakres danych jest najpotrzebniejszy i ustalili, jakich danych mogą oczekiwać od GUS-u. Wskazano, aby Urząd przedstawił wszelkie sugestie wobec GUS-u.
- 7/ W zakresie badań prowadzonych przez Instytut Turystyki wskazano, aby podniesienie ich wiarygodności przez zwiększenie prób i częstotliwości badań.

Badania te nie są w pełni reprezentatywne ze względu na różne czynniki: dobór przejść granicznych, kraje i środki transportu. Należało by zwiększyć próbę i częstotliwość badań, co niestety nie jest możliwe ze względu na barierę finansową.

- 8/ Wskazaniem by było, aby Straż Graniczna wyodrębniała osoby posługujące się niepolskimi paszportami z kartami stałego pobytu w Polsce i osoby posługujące się paszportami polskimi mieszkającymi na stałe za granicą. Niektóre państwa wymagają od turystów wypełnienia małej ankiety o obywatelstwie i miejscu stałego zamieszkania, co nie jest wcale kłopotliwe.
- 9/ Należy ustalić taki harmonogram polskich badań, który byłby dostosowany do badań EWG.

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych

MINISTERSTWO RYNKU WEWNĘTRZNEGO 00-950 Warszawa, PL, Powstańców Warszawy 1

Nazwa i adres jednostki sprawozdawczej

MRW - 03

Sprawozdanie
z zagranicznego ruchu turystycznego
za 1990 rokMinisterstwo Rynek Wewnętrzny
Departament Turystyki

Numer statystyczny - REGON

Przekazać/Wysłać w terminie
do dnia 31 stycznia 1991 roku

Dział 1. II obszar płatniczy

Wyszczególnienie		Turystyka przyjazdowa	
		I l c z b a	
		osób	osobodni
0		1	2
Razem (w. 02 do 21)	01		
Austria	02		
Berlin Zachodni x/	03		
Dania	04		
Francja	05		
Finlandia	06		
Jugosławia	07		
Szwajcaria	08		
Szwecja	09		
Norwegia	10		
Włochy	11		
Wielka Brytania	12		
Holandia	13		
RFN	14		
Pozostałe kraje	15		
USA	16		
Kanada	17		
Kraje Ameryki Płd.	18		
Australia	19		
Kraje Afryki	20		
Kraje Azji	21		

Wyszczególnienie		Turystyka wyjazdowa	
		I l c z b a	
		osób	
0		1	
Razem (w. 23 do 42)	22		
Austria	23		
Berlin Zachodni x/	24		
Dania	25		
Francja	26		
RFN	27		
Jugosławia	28		
Szwajcaria	29		
Szwecja	30		
Włochy	31		
Wielka Brytania	32		
Hiszpania	33		
Grecja	34		
Turcja	35		
Indie	36		
Tajlandia	37		
Pozostałe kraje	38		
	39		
	40		
	41		
	42		

x/ Dotyczy danych do 3.X.1990 roku

PMOZZE/ALJO BKAS/AN

Туркестанская область

11250 0500

16000000

9950

0

Platem (w.02 do 77)

2015102

5650

1202

Return to

A-30M

4257

1/ Obyvatelka narozena 23. X. 1900 roku

Wyklenia dotyczące sprawozdania
można uzyskać pod numerem 541010

REF ID: A60607(412)

Przebiega imienia i podpis osoby
działającej w imieniu sprawozdawcy

INSTYTUT TURYSTYKI
Warszawa, ul. Merliniego 9a

Drogi Turysto,

Instytut Turystyki prowadzi anonimowe badania dotyczące wyjazdów osób zamieszkałych na stałe w Polsce. Prosimy o poświęcenie chwili czasu, wypełnienie poniższej ankiety i oddanie jej ankieterowi.

1. Czy posiada Pan/Pani polski paszport (polskie obywatelstwo)? TAK NIE
2. Na stałe mieszka Pan/Pani w (województwo, lub kraj):
3. Ile dni przebywał(a) Pan/Pani poza Polską (jeśli bez noclegu to 1)?
4. Jakie kraje Pan/Pani odwiedził(a)? Prosimy podać nazwy krajów (tylko te z noclegiem, chyba że był to jeden kraj) oraz liczby dni pobytu
-

5. Jakie były cele tego wyjazdu?

☐	1. wizyta u krewnych/znajomych,
☐	2. wypoczynek, rozrywka,
☐	3. poznanie ciekawych miejsc, krajów itp.,
☐	4. odwiedziny miejsc, kraju, z którego pochodzę,
☐	5. odwiedzenie miejsc kultu religijnego, pielgrzymka itp.,
☐	6. zakupy,
☐	7. dorywcza praca,
☐	8. załatwianie interesów,
☐	9. udział w konferencjach, targach, kongresach,
☐	10. inne cele służbowe i zawodowe,
☐	11. nauka, staże, praktyki,
☐	12. realizacja hobby, udział w imprezach sportowych,
☐	13. inne cele.

6. Czy z Polski wyjechał(a) Pan/Pani:

☐	1. z wycieczką zorganizowaną przez biuro podróży itp.,
☐	2. zbiorowo, za pośrednictwem instytucji,
☐	3. indywidualnie, lecz za pośrednictwem biura podróży,
☐	4. indywidualnie, na zaproszenie instytucji zagranicznej,
☐	5. indywidualnie, na zaproszenie krewnych/znajomych,
☐	6. indywidualnie, bez pośredników.

7. W czasie wyjazdu większość dni spędził(a) Pan/Pani:

☐	1. na pobycie w mieście
☐	2. na pobycie nad morzem
☐	3. na odpoczynku/rekreacji w górach,
☐	4. na pobycie na łonie przyrody,
☐	5. na wsi,
☐	6. objeżdżając wybrane regiony autokarem, samochodem itp.,
☐	7. wędrując pieszko, na rowerze, kajaku itp.,
☐	8. w inny sposób.

8. Czy w czasie wyjazdu korzystał(a) Pan/Pani głównie z:

☐	1. hoteli,
☐	2. campingów i pól namiotowych,
☐	3. kwater prywatnych i pensjonatów,
☐	4. mieszkań rodziny i znajomych.

PROSIMY JESZCZE O KILKA DANYCH OSOBISTYCH

9. Płeć:

- 1. kobieta
- 2. mężczyzna

10. Wiek:

- 1. do 24 lat
- 2. 25 - 34 lata,
- 3. 35 - 44 lata,
- 4. 45 - 54 lata,
- 5. 55 - 64 lata,
- 6. 65 i więcej lat.

11. Wykształcenie:

- 1. wyższe,
- 2. średnie
- 3. podstawowe

12. Czy Pan/Pani:

- 1. pracuje na stałe,
- 2. uczy się w szkole,
- 3. studiuje,
- 4. nie uczy się i nie pracuje.

13. Czy Pan/Pani mieszka na stałe:

- 1. w dużym mieście (powyżej 30 tys. mieszkańców),
- 2. w małym mieście,
- 3. na wsi.

DZIĘKUJEMY ZA POMOC

PROSIMY NIE WYPEŁNIAĆ, WYPEŁNI ANKIETER

A. Kod przejścia granicznego:

B. Rodzaj transportu:

- 1. samolot
- 2. samochód osobowy
- 3. samochód ciężarowy, bagażówka
- 4. pociąg
- 5. prom/statek (bez samochodu)
- 6. autokar.

C. Dzień, miesiąc

wrzesień 1991 r.

PAŃSTWOWA JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA
"POLSKIE RADIO I TELEWIZJA"
OŚRODEK BADANIA OPINII PUBLICZNEJ

Ankieta anonimowa

Badanie panelowe 30/A/91

UWAGA DLA ANKIETERA

ANKIETĘ REALIZUJEMY

2-3 WRZEŚNIA

Nr rejonu

--	--	--	--

Nr ankietera

--	--	--	--	--	--

Nr respondenta

--	--	--	--	--	--

WYJAZDY W ROKU 1991 I AKTUALNE SPRAWY

Lp.	Pytanie	Odpowiedź	Symbol
1.	Czy w 1991 roku wyjeżdżał/a/ Pan/i/ na dłuższy, co najmniej 7-dniowy, wypoczynek poza miejscem stałego zamieszkania?	1. nie, nie wyjeżdżałem/am/ 2. tak, wyjeżdżałem/am/ jeden raz 3. tak, wyjeżdżałem/am/ dwa razy 4. tak, wyjeżdżałem/am/ trzy razy lub więcej	
Pytanie 2 dla osób, które w pytaniu 1 dały odpowiedź 1, tzn. nie wyjeżdżały w 1991 roku na co najmniej 7-dniowy wypoczynek			
2.	Jeżeli nie wyjeżdżał/a/ Pan/i/ w tym roku ze swojej miejscowości na co najmniej 7-dniowy wypoczynek, prosimy podać dlaczego? Prosimy wybrać najważniejszą przyczynę. UWAGA DLA ANKIETERA: /Prosimy wręczyć respondentowi dodatkową listę odpowiedzi do pytania 2/. TYLKO JEDNA ODPOWIEDŹ	1. nie miałem/am/ ochoty, nie jest mi to potrzebne 2. nie mogłem/am/ zostawić gospodarstwa rolnego bez nadzoru 3. nie mogłem/am/ zostawić domu, rodziny bez opieki 4. nie mogłem/am/ sobie pozwolić na wyjazd ze względów finansowych 5. wykorzystałem/am/ urlop na dodatkową pracę zarobkową 6. nie wyjechałem/am/ ze względu na prace domowe, np. remont, porządki itp. 7. nie dostałem/am/ wczasów pracowniowych dla siebie lub rodziny 8. nie miałem/am/ dokąd pojechać 9. nie miał mi kto zorganizować wypoczynku 10. nie wyjechałem/am/, bo jestem w podeszłym wieku 11. mój stan zdrowia nie pozwolił mi na to 12. inna przyczyna /jaka?/	

Lp.	Pytanie	Odpowiedź	Symbol
Pytania 3 - 6 dla osób, które w pytaniu 1 dały odpowiedź 2,3 lub 4 tzn. wyjeżdżały w roku 1991 na co najmniej 7-dniowy wypoczynek			
3.	Z jakich form wypoczynku korzystał/a/ Pan/i/ w roku 1991 ? Proszę podać wszystkie wyjazdy trwające co najmniej 7 dni UWAGA DLA ANKIETERA: /Prosimy wręczyć respondentowi listę odpowiedzi do pytania 3/	<u>Wyjazdy zorganizowane przez instytucje:</u> 1. wozasy - np. zakładowe, FWP, Orbis oraz wozasy lecznicze lub sanatoryjne 2. pobyt na kwaterze prywatnej wynajętej za pośrednictwem biura turystycznego 3. pobyt na campingu, w namiocie, przyozepie lub domku campingowym zorganizowany przez zakład pracy, organizację młodzieżową lub biuro turystyczne itp. 4. obóz wędrowny - pieszy, rowerowy, spływ kajakowy, obóz żeglarski, konna jazda - zorganizowany przez zakład pracy, organizację młodzieżową lub biuro turystyczne 5. obóz o charakterze sportowym - zorganizowany przez zakład pracy, organizację młodzieżową lub biuro turystyczne itp. 6. wyjazd o charakterze religijnym - pielgrzymka 7. wyjazd za granicę - zorganizowany przez biuro podróży, zakład pracy lub inną instytucję <u>Wyjazdy prywatne</u> 8. pobyt w domku letniskowym na działce rekreacyjnej, własnym, rodziny lub przyjaciół 9. pobyt u rodziny lub znajomych zamieszkałych na wsi 10. pobyt u rodziny lub znajomych zamieszkałych w mieście 11. pobyt na kwaterze prywatnej wynajętej samodzielnie 12. pobyt na campingu, w namiocie, przyozepie lub w domku campingowym zorganizowany prywatnie 13. wędrówka piesza, spływ kajakowy, wycieczka rowerowa, pływanie żaglówką, konna jazda - zorganizowane prywatnie 14. wyjazd za granicę - prywatny 15. inna forma /jaka?/ _____	

Lp.	Pytanie	Odpowiedź	Symbol
4.	Czy w 1991 roku korzystał/a/ Pan/i/ z wczasów ulgowych lub czy zakład pracy albo jakaś inna instytucja dofinansowywała, czyli zwróciła częściowo wydatki Pana/i/ na tegoroczny wyjazd wypoczynkowy?	1. tak 2. nie 3. trudno powiedzieć	
5.	W jakim miesiącu w tym roku wyjeżdżał/a/ Pan/i/ na swój wypoczynek lub na najdłuższy z kilku wypoczynków? /tylko jedna odpowiedź/ UWAGA DLA ANKIETERA /Jeśli respondent wyjeżdżał więcej niż jeden raz i zaden z wyjazdów nie był dłuższy niż pozostałe to w takim przypadku można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź/	1. styczeń 2. luty 3. marzec 4. kwiecień 5. maj 6. czerwiec 7. lipiec 8. sierpień	
6.	Chciał/a/bym teraz zadać Panu/i/ pytanie dotyczące <u>ostatniego</u> Pana/i/ wyjazdu na co najmniej 7-dniowy wypoczynek w 1991 r. Ile dni trwał ostatni Pana/i/ wyjazd?	 /wpisać liczbę dni/	
Pytanie 7 dla osób, które w pytaniu 1 dały odpowiedź 1 lub 4, tzn. wyjeżdżały co najmniej dwa razy			
7.	A teraz chciał/a/bym zadać Panu/i/ pytanie dotyczące <u>przedostatniego</u> Pana/i/ wyjazdu na co najmniej 7-dniowy wypoczynek w 1991 roku Ile dni trwał ten przedostatni Pana/i/ wyjazd?	 /wpisać liczbę dni/	
Pytanie 8 dla osób, które w pytaniu 1 dały odpowiedź 4, tzn. wyjeżdżały co najmniej trzy razy			
8.	A teraz pytanie dotyczące <u>jeszcze wcześniejszego</u> , /trzeciego od końca / Pana/i/ wyjazdu na co najmniej 7-dniowy wypoczynek w 1991 roku. Ile dni trwał ten jeszcze wcześniejszy /trzeci od końca/ Pana/i/ wyjazd?	 /wpisać liczbę dni/	

Lp.	Pytanie	Pytanie	Symbol
Pytania 9 - 13 dla wszystkich			
9.	Czy wyjedzie Pan/i/ we wrześniu br. na dłuższy, co najmniej 7-dniowy, wypoczynek poza miejsce stałego zamieszkania?	1. tak, wyjadę 2. nie, nie wyjadę 3. jeszcze nie wiem	
10.	Czy wyjedzie Pan/i/ w październiku, listopadzie lub grudniu br. na dłuższy, co najmniej 7-dniowy, wypoczynek poza miejsce stałego zamieszkania?	1. tak, wyjadę 2. nie, nie wyjadę 3. jeszcze nie wiem	
Teraz przejdźmy do pytań dotyczących wyjazdów krótszych niż 7-dniowe			
11.	Czy w 1991 roku wyjeżdżał/a/ Pan/i/ na wycieczki 3-6-dniowe? Chodzi tutaj o wyjazdy turystyczno-wypoczynkowe na terenie Polski obejmujące od 3 do 5 noclegów poza stałym miejscem zamieszkania.	1. nie, nie wyjeżdżałem/am/ 2. tak, wyjeżdżałem/am/ raz 3. tak, wyjeżdżałem/am/ dwa razy 4. tak, wyjeżdżałem/am/ trzy razy lub więcej	
12.	Czy w 1991 roku wyjeżdżał/a/ Pan/i/ na weekendy lub święta? Chodzi o wyjazdy z 1 lub 2 noclegami, tylko na terenie Polski.	1. nie, nie wyjeżdżałem/am/ 2. tak, wyjeżdżałem/am/ 1-2 razy 3. 3-6 razy 4. 7-12 razy 5. 13-24 razy 6. 25 i więcej razy	
A teraz przechodzimy do pytań dotyczących wszelkich wyjazdów zagranicznych			
13.	Czy w 1991 roku wyjeżdżał/a/ Pan/i/ za granicę? Chodzi o wszelkie wyjazdy zarówno turystyczne jak i służbowe i inne, niezależnie od ich długości.	1. nie, nie wyjeżdżałem/am/ za granicę 2. tak, wyjeżdżałem/am/ jeden raz 3. tak, wyjeżdżałem/am/ dwa razy 4. tak, wyjeżdżałem/am/ trzy razy 5. tak, wyjeżdżałem/am/ cztery razy lub więcej	

Lp.	Pytanie	Odpowiedź	Symbol
Pytania 14 - 17 dla osób, które w pytaniu 13 dały odpowiedź 2,3,4 lub 5 tzn. wyjeżdżały w 1991 roku za granicę			
	Chciał/a/bym teraz zadać Panu/i/ pytania dotyczące <u>ostatniego</u> Pana/i/ wyjazdu za granicę.		
14.	Ile dni trwał ostatni Pana/i/ wyjazd zagraniczny?	/wpisać liczbę dni/	
15.	Czy w trakcie tego wyjazdu nocował/a/ Pan/i/ za granicą?	1. tak, nocowałem/am/ 2. nie, nie nocowałem/am/	
16.	Do jakiego kraju był ten wyjazd?	/wpisać nazwę kraju/	
17.	Jaki był charakter tego wyjazdu? /możliwa więcej niż jedna odpowiedź/	1. turystyczno-wypoczynkowy 2. odwiedziny u krewnych lub znajomych 3. podróż służbowa 4. stała praca za granicą 5. inny charakter, na przykład zakupy, dorywoza praca	
Pytania 18 - 21 dla osób, które w pytaniu 13 dały odpowiedź 3,4 lub 5, tzn. wyjeżdżały w 1991 roku za granicę co najmniej dwa razy			
	A teraz chciał/a/bym zadać Panu/i/ pytania dotyczące <u>przedostatniego</u> Pana/i/ wyjazdu zagranicznego w 1991 roku.		
18.	Ile dni trwał przedostatni Pana/i/ wyjazd zagraniczny?	/wpisać liczbę dni/	
19.	Czy w trakcie tego wyjazdu nocował/a/ Pan/i/ za granicą?	1. tak, nocowałem/am/ 2. nie, nie nocowałem/am/	
20.	Do jakiego kraju był ten wyjazd?	/wpisać nazwę kraju/	
21.	Jaki był charakter tego wyjazdu? /możliwa więcej niż jedna odpowiedź/	1. turystyczno-wypoczynkowy 2. odwiedziny u krewnych lub znajomych 3. podróż służbowa 4. stała praca za granicą 5. inny charakter, na przykład zakupy, dorywoza praca	

Lp.	Pytanie	Odpowiedź	Symbol
Pytania 22 - 25 dla osób, które w pytaniu 13 dały odpowiedź 3 lub 5, tzn. wyjeżdżały w 1991 roku co najmniej trzy razy za granicę			
	A teraz kilka pytań dotyczących <u>jeszcze wcześniejszego</u> , /trzeciego od końca/ Pana/i/ wyjazdu zagranicznego w 1991 r.		
22.	Ile dni trwał ten jeszcze wcześniejszy /trzeci od końca/ Pana/i/ wyjazd zagraniczny?	/wpisać liczbę dni/	
23.	Czy w trakcie tego wyjazdu nocował/a/ Pan/i/ za granicą?	1. tak, nocowałem/am/ 2. nie, nie nocowałem/am/	
24.	Do jakiego kraju był ten wyjazd?	/wpisać nazwę kraju/	
25.	Jaki był charakter tego wyjazdu? /możliwa więcej niż jedna odpowiedź/	1. turystyczno-wypoczynkowy 2. odwiedziny u krewnych lub znajomych 3. podróż służbowa 4. stała praca za granicą 5. inny charakter, na przykład zakupy, dorywcza praca	

DANE OSOBISTE RESPONDENTA

1. Wiek: 1. 16-17 lat 2. 18-24 3. 25-29 4. 30-34 5. 35-39 6. 40-44 7. 45-49 8. 50-54 9. 55-59 10. 60-64 11. 65 i więcej lat	6. Przynależność społeczno-zawodowa: /bezrobotni, którzy uprzednio pracowali, emeryci, renciści określają swoją przynależność według ostatniej wykonywanej pracy; pozostałe osoby nie pracujące według zawodu głowy rodziny; pracujący w gospodarstwie rolnym członkowie rodzin są również uważani za rolników/ 1. rolnik indywidualny 2. robotnik niewykwalifikowany 3. robotnik wykwalifikowany 4. pracownik umysłowy bez wyższego wykształcenia 5. pracownik umysłowy z wyższym wykształceniem 6. pracuje na własny rachunek 7. inna /jaka?/
2. Płeć: 1. mężczyzna 2. kobieta	7. Miejsce zamieszkania: 1. wieś 2. miasto do 10 tys. mieszk. 3. miasto 10-20 tys. 4. miasto 20-50 tys. 5. miasto 50-100 tys. 6. miasto 100-500 tys. 7. miasto liczące ponad 500 tys. mieszkańców
3. Wykształcenie: 1. niepełne podstawowe 2. podstawowe 3. zasadnicze zawodowe 4. niepełne średnie 5. średnie 6. niepełne wyższe /w tym szkoły pomaturalne/ 7. wyższe	8. Jak Pan/i/ ocenia <u>własną</u> /swojej rodziny/ sytuację materialną: 1. powodzi mi się bardzo dobrze 2. powodzi mi się całkiem nieźle 3. powodzi mi się znośnie, średnio 4. powodzi mi się nie-najlepiej 5. powodzi mi się źle, jestem w ciężkiej sytuacji materialnej
4. Czy pracuje Pan/i/ obecnie zawodowo: /Uwaga: pracujący w gospodarstwie rolnym członkowie rodzin są uważani za osoby pracujące zawodowo/ 1. tak 2. nie	9. W jakim województwie Pan/i/ mieszka? /proszę podać nazwę województwa/
Pytanie 5 dla osób, które w pytaniu 4 dały odpowiedź 2	
5. Jeśli nie pracuje Pan/i/ to czy jest Pan/i/: 1. rencistą, emerytem 2. gospodynią domową 3. uczniem, studentem 4. nie pracuję, pobieram zasiłek dla bezrobotnych 5. nie pracuję z innych względów	

INSTYTUT TURYSTYKI

Warszawa, ul. Merliniego 9a

PROSIMY NIE WYPEŁNIAĆ, WYPEŁNI ANKIETER

A. Kod przejścia granicznego:

B. Rodaj transportu:

1. samolot,
2. samochód osobowy,
3. samochód ciężarowy, bagażowka,
4. pociąg,
5. prom/statek (bez samochodu),
6. autokar

C. Dzień, miesiąc

Drogi Turysto,

Instytut Turystyki prowadzi anonimowe badania dotyczące przyjazdów do Polski. Prosimy o poświęcenie chwili czasu, wypełnienie poniższej ankiety i oddanie jej osobie ankietującej.

1. Jest Pan/Pani obywatelem (posiada Pan/Pani paszport) kraju

2. Stale mieszka Pan/Pani w kraju/republice/landzie

3. Jeśli przybył(a) Pan/Pani z rodziną, to było Was razem osób.4. W tej liczbie było dzieci, które ukończyły nie więcej niż 14 lat.5. W Polsce spędził(a) Pan/Pani dni.

6. Przyjazd do Polski miał charakter:

☐	1) przejazdu tranzytowego,
☐	2) turystyczny, lub prywatny,
☐	3) służbowy, lub handlowy.

7. Do Polski przyjechał(a) Pan/Pani:

☐	1) z wycieczką zorganizowaną przez biuro podróży itp.,
☐	2) indywidualnie, ale za pośrednictwem biura podróży,
☐	3) indywidualnie na zaproszenie osób zamieszkałych w Polsce,
☐	4) indywidualnie na zaproszenie polskiej instytucji,
☐	5) indywidualnie bez pośredników.

8. W czasie pobytu w Polsce większość dni spędził(a) Pan/Pani:

☐	1) na pobycie w mieście,
☐	2) na odpoczynku,
☐	3) na pobycie nad morzem (piasek, słońce),
☐	4) na pobycie nad wodą/w lesie,
☐	5) na wsi,
☐	6) objeżdżając wybrane regiony autokarem, koleją, samochodem,
☐	7) wędrując pieszo, na rowerze, kajaku, żaglówce,
☐	8) w inny sposób.

9. W czasie pobytu w Polsce korzystał(a) Pan/Pani głównie z:

☐	1) hoteli,
☐	2) campingów i pól namiotowych,
☐	3) kwater prywatnych i pensjonatów,
☐	4) mieszkań rodziny lub znajomych.

10. Jaki region Polski odwiedził(a) Pan/Pani podczas tego pobytu?

	1) wybrzeże,
	2) pojezierza,
	3) centralną Polskę,
	4) góry
	5) Śląsk

oraz które z następujących miast i ich okolic (prosimy wpisać liczbę dni pobytu)

Gdańsk , Szczecin , Wrocław , Łódź , Poznań , Warszawa ,
Kraków , Katowice , Białystok , Lublin .

11. Co było celem Pana/Pani przyjazdu do Polski?

	1) odwiedziny krewnych/znajomych,
	2) odwiedziny miejsc (kraju), z których pochodzę,
	3) poznanie ciekawego kraju, jego kultury itp.,
	4) odwiedzenie miejsc kultu religijnego, uczestnictwo w uroczystościach religijnych, pielgrzymce,
	5) wypoczynek, rozrywka,
	6) zakupy,
	7) załatwianie interesów,
	8) udział w targach, wystawach, konferencjach, konresach,
	9) inne cel służbowe lub zawodowe,
	10) realizacja hobby (polowania, wędkarstwo itp.), udział w imprezach sportowych,
	11) inne cele.

12. Co Panu/Pani nie podobało się w Polsce?

	1) wysokie koszty pobytu,
	2) daleka (kłopotliwa, uciążliwa) droga,
	3) trudności w organizacji wyjazdu,
	4) mała atrakcyjność turystyczna Polski,
	5) niedostateczna informacja o możliwościach i warunkach pobytu,
	6) niski standard oferowanych usług (hotele, gastronomia, transport),
	7) stan sanitarny,
	8) inne rzeczy, co ?

13. Czy obecna wizyta w Polsce była:

	1) pierwszą,
	2) drugą,
	3) trzecią,
	4) kolejną wizytą w Polsce.

14. Czy ma Pan/Pani zamiar odwiedzić ponownie Polskę?

TAK

NIE

KILKA DANYCH O PANU / PANI:

15. Płeć:

- 1) kobieta
2) mężczyzna

16. Wiek:

- 1) do 24 lat
2) 25 - 34 lata,
3) 35 - 44 lata,
4) 45 - 54 lata,
5) 55 - 64 lata,
6) 65 i więcej lat.

17. Wykształcenie:

- 1) wyższe,
2) średnie,
3) podstawowe.

18. Czy Pan/Pani pracuje?

TAK

NIE

19. Czy Pan/Pani uczy się lub studiuje?

TAK

NIE

20. Czy zalicza się Pani do osób pochodzenia polskiego?

TAK

NIE

DZIĘKUJEMY ZA POMOC

INSTYTUT TURYSTYKI
Warszawa, ul. Merliniego 9a

Drogi Turysto,

Instytut Turystyki prowadzi anonimowe badania nad wydatkami turystów przebywających w Polsce. Prosimy o poświęcenie chwili czasu, wypełnienie poniższej ankiety i oddanie jej osobie ankietującej.

1. Jest Pan/Pani obywatelem (posiada Pan/Pani paszport) kraju

2. Stale mieszka Pan/Pani w kraju/republice/landzie

3. Jeśli przybył(a) Pan/Pani z rodziną/znajomymi, to razem było Was osób.

4. W tej liczbie było dzieci, które ukończyły nie więcej niż 14 lat.

5. W czasie pobytu w Polsce wydaliście razem około
 (nazwa waluty)

6. Ponadto przed wyjazdem do Polski wydaliście na opłacenie usług w Polsce (talony na paliwo, vouchery, koszty wycieczki itp.) około
 (nazwa waluty)

7. Czy w Polsce ktoś pokrywał koszty Pana/Pani pobytu? TAK NIE

8. W Polsce spędziliście dni.

9. Przyjazd do Polski miał charakter:

- ☐ 1. przejazdu tranzytowego
☐ 2. turystyczny lub prywatny
☐ 3. służbowy lub handlowy.

10. Do Polski przyjechał(a) Pan/Pani:

- ☐ 1. w ramach wycieczki zorganizowanej przez biuro podróży itp.,
☐ 2. indywidualnie, ale za pośrednictwem biura podróży,
☐ 3. indywidualnie na zaproszenie osób zamieszkałych w Polsce,
☐ 4. indywidualnie na zaproszenie polskiej instytucji,
☐ 5. indywidualnie bez pośredników.

11. W czasie pobytu w Polsce większość dni spędził Pan/Pani:

- ☐ 1. w jednym miejscu,
☐ 2. objeżdżając wybrane regiony kraju.

12. W czasie pobytu w Polsce korzystał Pan/Pani głównie z:

- ☐ 1. hoteli,
☐ 2. campingów i pól namiotowych,
☐ 3. kwater prywatnych i pensjonatów,
☐ 4. mieszkań rodziny lub znajomych.

13. Czy Pan/Pani zalicza siebie do osób pochodzenia polskiego? TAK NIE

14. Jaki region Polski odwiedził(a) Pan/Pani podczas tego pobytu:

- ☐ 1. wybrzeże
☐ 2. pojezierza
☐ 3. centralną Polskę
☐ 4. góry
☐ 5. Śląsk

oraz które z następujących miast (prosimy wpisać liczbę dni pobytu):

Gdańsk , Szczecin , Wrocław , Łódź , Poznań , Warszawa ,
 Kraków , Katowice , Białystok , Lublin .

PROSIMY NIE WYPEŁNIAĆ, WYPEŁNIA ANKIETER

A. Kod przejścia granicznego:

B. Rodzaj transportu:

1. samolot
2. samochód osobowy
3. samochód ciężarowy, bagażówka
4. pociąg
5. prom/statek (bez samochodu)
6. autokar

C. Data

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych